

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **56** (2009-2010) – Nr. 11
ingediend op 10 juni 2010 (2009-2010)

Hoorzitting

over de hervorming van het hoger onderwijs,
wat het onderdeel hogescholen betreft

Verslag

namens de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs
uitgebracht door de dames Veerle Heeren en Gerda Van Steenberge

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Fientje Moerman.

Vaste leden:

de heer Jan Durnez, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de dames Katleen Martens, An Michiels, Gerda Van Steenberge;
de dames Fientje Moerman, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
mevrouw Vera Celis, de heer Kris Van Dijck;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Katrien Schryvers, de heer Koen Van den Heuvel;
de heren Erik Arckens, Frank Creyelman, Chris Janssens;
de dames Ann Brusseel, Irina De Knop;
mevrouw Mia De Vits, de heer Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Willy Segers;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

56 (2009-2010) – Nr. 1 t.e.m. 10: Verslagen over hoorzittingen

INHOUD

1. Toelichting door de heer Toon Martens, voorzitter Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA).....	4
2. Toelichting door de heer Wilfried Van Rompaey, secretaris-generaal Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen (VVKHO)	7
3. Uiteenzetting door de heer Frans Verheeke, voorzitter van de Unie van Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH)	10
4. Toelichting door de heer Eric Halsberghe, algemeen directeur Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO)	13
5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	17
6. Antwoorden van de genodigden en gedachtewisseling.....	19
Gebruikte afkortingen	28

De Commissie ad hoc Hoger Onderwijs hield op 31 mei 2010 een hoorzitting over de hervorming van het hoger onderwijs, wat het onderdeel hogescholen betreft.

Volgende sprekers namen deel aan de hoorzitting:

- de heer Toon Martens, voorzitter Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA);
- de heer Wilfried Van Rompaey, secretaris-generaal Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen (VVKHO);
- de heer Frans Verheeke, voorzitter Unie van Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH);
- de heer Eric Halsberghe, algemeen directeur Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO).

1. Toelichting door de heer Toon Martens, voorzitter Vlaamse Hogescholenraad

De heer Toon Martens: De titel van mijn uiteenzetting is ‘Hoger onderwijs: binair, complementair?’. Het woord ‘geïntegreerd’ durfde ik niet goed te gebruiken omdat de verschillende interpretaties erg uiteenlopen.

Het debat gaat nu vooral over de integratie van de academiserende opleidingen. VLHORA vindt dat dit debat ruimer moet worden gevoerd, in de richting van meer diversiteit tussen profielen van instellingen en opleidingen. Ook het hoger beroepsonderwijs (HBO5) moet bij de discussie worden betrokken. Vaak wordt een onderscheid gemaakt tussen de professionele en academische bachelors. Wanneer we echter naar de internationale context kijken, dan is dat onderscheid slechts in een beperkt aantal landen aanwezig.

De centrale vraag is, zeker in deze huidige moeilijke financiële context, hoe de middelen voor het hoger onderwijs het best geïnvesteerd worden. Investerings in hogescholen leveren een grote maatschappelijke meerwaarde. Ik zal straks wat cijfers geven over de democratisering van het hoger onderwijs en de bijdrage daarin van de hogescholen.

Wij leveren heel wat afgestudeerden voor knelpuntberoepen. De hogescholen hebben zwaar ingezet op het Flexibiliseringsdecreet van 2003, ook voor aansluitingstrajecten van opleidingen van de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's). Zij hebben de aansluitende route naar de professionele bachelor uitgewerkt. Via stages hebben we heel wat banden met organisaties en bedrijven in de regio.

Wat de schaal van de hogescholen en universiteiten betreft, heb ik de instellingen gerangschikt volgens de niet-gewogen studiepunten omdat aantallen van studenten op dit ogenblik nog moeilijk te gebruiken zijn. De meeste hogescholen, op uitzondering van twee universiteiten die er sterk bovenuit steken (K.U.Leuven en UGent), hebben sinds 1995 een behoorlijke schaal bereikt. Indien de integratie zou plaatsvinden, zou de rangschikking van de grootte van de instellingen er anders uitzien. Zeker onderaan zouden we dan een aantal instellingen zien verschijnen die nauwelijks of niet meer leefbaar zouden zijn. Dit is een bijzonder belangrijk aandachtspunt.

Het gaat niet alleen over de schaalgrootte van de instellingen maar uiteraard ook over de opleidingen zelf. Wanneer we binnen de professionele opleidingen nagaan wat het gemiddeld aantal studiepunten per opleiding is, dan zien we dat dit erg verschilt per hogeschool. Ik refereer ter zake aan het rationalisatiedebat.

Wat de maatschappelijke meerwaarde van de hogescholen betreft, is er een opvallend onderscheid qua beursstudenten. In de hogescholen geraken we aan 26,44 percent, de universiteiten aan 17,59 percent. De hogescholen betekenen dan ook een meerwaarde.

Wat de sociaal-economische status van de ouders betreft, is de groep met een lage sociaal-economische status in de hogescholen veel sterker aanwezig dan in de universiteiten. Ook

wat de instroom betreft, zijn de hogescholen bijzonder belangrijk om goede kansen te bieden, onder andere aan de tso-studenten.

Wanneer we het hebben over allerlei vormen van functiebeperking, dus ook leerstoornissen, is het heel belangrijk hoe de hogescholen daarmee omgaan.

Uit een lijst van knelpuntberoepen van de VDAB (bijvoorbeeld ingenieurs, verplegend personeel, boekhouders, leerkrachten enzovoort) blijkt dat daar heel wat beroepen in zitten die voornamelijk tot de hogeschoolsector behoren.

Uit al die gegevens blijkt dat hogescholen voor het werkveld en de maatschappij in het algemeen een enorm belangrijke rol spelen bij het organiseren van de opwaartse sociale mobiliteit. Investeren in hogescholen is dus ook een heel belangrijke investering in de hele samenleving.

Ik stap even over naar een internationaal perspectief. In de titel van mijn presentatie stelde ik de vraag of binair ook complementair is. Ik verwijs naar een studie uitgevoerd door de European University Association (EUA), de Europese vereniging van universiteiten. Bij duale systemen zijn universiteiten en hogescholen aparte sectoren. De situatie blijkt sterk van land tot land te verschillen als het gaat over de vraag hoe nauw die sectoren samenwerken, hoe strikt ze gescheiden zijn. De conclusie van die studie is dat, zelfs als universiteiten en hogescholen sterk gescheiden sectoren zijn, er heel grote interne verschillen binnen die sectoren zijn qua niveau van onderzoek en niveau van onderwijs.

Als wordt gestreefd naar het creëren van diverse profielen, dan is het niet noodzakelijk zo dat het systeem – het zogenaamde unitaire systeem in Engeland of het binaire systeem in een aantal landen – in werkelijkheid een heel groot verschil zal maken, op voorwaarde dat er voldoende institutionele autonomie is. Dat laatste komt heel sterk tot uiting: die instellingen moeten de kans krijgen om eigen keuzes te maken. Ik verwijs naar de commissie-Verman in Nederland, die een profileringsbudget heeft voorgesteld en op dat idee tracht in te spelen. De belangrijkste conclusie is misschien dat ondergefinancierde instellingen het geld zullen zoeken waar ze het kunnen vinden. Instellingen zullen ook proberen anderen een bepaalde toegang tot onderzoek te ontfangen. Dat is een typische discussie tussen universiteiten en hogescholen.

Internationaal gezien zijn Vlaanderen en Nederland toch wel een uitzondering wat het aantal studenten aan de hogescholen betreft. Wij zitten boven 60 percent. Bij ons gaat het over twee derde, in Nederland over 65 percent. In de rest van het buitenland is die hogescholensector heel wat beperkter. Met de integratie van de academiserende instellingen gaan we in de richting van wat we ook in het buitenland zien. In die zin is de verschuiving niet zo abnormaal.

Tegelijk meen ik niet dat daarmee meteen een eindpunt is bereikt. Zelfs na de inkanteling van de academiserende hogeschoolopleidingen zal het hoger onderwijs nog voort evolueren. Heel wat opleidingen aan professionele hogescholen bevinden zich in andere landen in universiteiten. Andere landen hebben andere keuzes gemaakt. De lerarenopleiding en alle sociale beroepen in Vlaanderen blijven in belangrijke mate in het professioneel hoger onderwijs. Dat heeft natuurlijk te maken met de vraag welke lobbygroepen voor welke opleidingen ijveren.

Het is belangrijk om te beseffen dat de huidige keuze, de stap die moet worden gezet, een logische evolutie is. Er was een tijd dat de Katholieke Universiteit Leuven ook 'hogeschool' werd genoemd. Ik verwijs naar het Hogeschoolplein in de negentiende eeuw. Ik verwijs naar de diverse speciale scholen voor ingenieurs in de jaren twintig. Dat academiseringsproces is dus eigenlijk al heel lang gaande. We zullen daar nu wellicht een stap in

zetten, maar er zullen nog verdere stappen moeten worden gezet. Het is dus belangrijk dat dit toekomstperspectief open blijft en voor evolutie vatbaar blijft.

De studie voor de EUA werd uitgevoerd door Sybille Reichert. Als VLHORA hebben we haar ook om advies gevraagd, met het oog op wat er verder gebeurt in Europa. Ze heeft een aantal aanbevelingen gegeven. Zo moeten de hogescholen investeren in onderzoekscapaciteit. Ook moeten ze heel nauw aansluiten bij de arbeidsmarkt. Er moet een flexibele overgang zijn tussen universiteiten en Universities of Applied Sciences (UAS), qua erkenning van diploma's. We spelen een heel belangrijke rol bij het levenslang leren. Ook voor ons is internationalisering erg belangrijk. Goede voorbeelden van dit alles zijn Noorwegen en Duitsland, aldus Reichert.

Ik kom nu tot de standpunten van de VLHORA. U hebt hier wellicht al meermaals gehoord dat een meerderheid – de vrije en de provinciale hogescholen – kiest voor een integratie van de academische opleidingen in de universiteiten. De Vlaamse autonome hogescholen blijven voorstander van een volledige integratie van de academische en professioneel gerichte opleidingen, waarbij de profielen van de opleidingen behouden zouden blijven.

Als argument pro integratie wordt gesteld dat dit duidelijk is: alle academische opleidingen zouden in de universiteiten zijn opgenomen. De concurrentie valt weg. Er zijn zeker domeinen, zoals dat van economie, waar dat onderscheid relatief vaag is. Internationaal gezien zou er ook geen sprake zijn van tweederangsopleidingen. Bovendien wordt het onderzoek efficiënt georganiseerd. Ten slotte is er de aanwezigheid van academische opleidingen op de campussen in de regio's, wat als een mogelijkheid voor verdere democratisering wordt beschouwd.

Op het eerste gezicht lijken de standpunten van vrije en provinciale hogescholen heel verschillend te zijn, maar als je het bekijkt in een langetermijnperspectief, waarvoor ik pleit, en in het licht van de geschiedenis van de academisering, dan verschillen die twee standpunten misschien niet zo heel erg. We zetten nu een stap, maar in de toekomst, op langere termijn, moet een verdere evolutie mogelijk blijven.

VLHORA vindt dat het hoger kunstonderwijs volwaardige academische opleidingen zijn. Men moet rekening houden met de specificiteit van het kunstonderwijs en het onderzoek in de kunsten.

De Hogere Zeevaartschool heeft een apart statuut, dat vooral te verantwoorden is vanuit de taalregeling. Wij vinden dat de versoepeling van de taalregeling ook voor andere opleidingen mogelijk zou moeten zijn.

Ik kom vervolgens tot de internationale herkenbaarheid en transparantie. Een van de grote problemen van de integratie is het vermijden dat er tweederangsinstellingen ontstaan die internationaal niet worden erkend. In de hogescholen die internationaal niet meer dezelfde status zullen hebben, zullen de uitwisselingen moeilijker verlopen. Internationale mobiliteit binnen de professionele bachelors is belangrijk. De voorbije vijftien jaar hebben de hogescholen geweldig grote inspanningen geleverd. Er zijn nog verschillen wat betreft internationale mobiliteit tussen universiteiten en hogescholen, maar die zijn niet spectaculair. Zeker de laatste jaren is er een toenadering tussen de twee wat betreft het percentage dat internationaal mobiel is. Dat blijft een heel belangrijk element.

Diverse talenten vragen diverse profielen, ook in HBO5. De oefening omtrent de 'learning outcomes' die de volgende jaren zal worden gemaakt, biedt een grote mogelijkheid om alle opleidingen ten opzichte van elkaar goed te positioneren. Het onderscheid tussen professioneel en academisch is geen binair onderscheid maar een continuüm.

Wij pleiten als hogescholen voor een goede samenwerking tussen universiteiten en hogescholen. We hebben moeten vaststellen dat het enthousiasme van de universiteiten om de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) op te richten nog steeds niet zo groot is. Ze wensen daar vooralsnog geen werk van te maken. Als wij een goed geïntegreerd hoger onderwijs willen, is het noodzakelijk dat op sectoraal niveau de actoren elkaar structureel vinden en dat ze samenwerken.

Dat er extra middelen nodig zijn, is al dikwijls gezegd. Er zijn ook prioriteiten voor het personeel, namelijk een geharmoniseerd personeelsstatuut, een loopbaanperspectief voor alle personeelsleden en er mag geen sociaal passief in de hogescholen achterblijven.

In alle nota's wordt het belang van de professionele opleidingen benadrukt. Dat kan concreet worden gemaakt door de financiering en de rol van de professionele opleidingen in onderzoek en innovatie te versterken, zeker ook in de niet-technologische domeinen die in de hogescholen achterblijven.

Ik kom tot de driehoek onderwijs-onderzoek-innovatie en de rol die de hogescholen daarin spelen. Het belang van onderzoek, vooral voor de professionalisering van de medewerkers van de hogescholen, wordt internationaal erkend en is een van de basisstellingen van het rapport van de commissie-Veerman. Als men gaat kijken naar de bekostiging van de onderzoeksfunctie in de hogescholen in de diverse andere Europese landen, dan zien we dat in de afgelopen jaren stevig werk is gemaakt om daarvoor in een basisfinanciering te voorzien.

Het type onderzoek bij de hogescholen is heel weinig basisonderzoek, maar vooral toegepast onderzoek, 'experimental development', echte innovatie. De overlapping met de universiteiten op vlak van onderzoek is beperkt.

Wat betreft de rationalisatie van het aanbod van opleidingen, zijn de Soete-normen richtinggevend maar niet dwingend. Wij zijn vooral om financiële en maatschappelijke redenen geen voorstander van een studieduurverlenging. Wij zijn ook geen voorstanders van professionele masters. We vinden dat het onderscheid tussen de professionele bachelors en de academische bachelors internationaal niet fel erkend wordt. Laat ons vooral over bachelors en masters spreken.

Over het pleidooi om naar een vierjarige opleiding te gaan voor sommige opleidingen zijn wij niet enthousiast. Wij denken dat het huidige systeem van 3 plus 1 een beter systeem is. De eerste reden is dat degenen die naar een academische opleiding willen doorstromen, na drie jaar die keuze nog kunnen maken, ze moeten geen vierde jaar doen. Het is in het voordeel van de democratisering van het hoger onderwijs want drie jaar zal zeker degenen die uit een moeilijker financiële situatie komen, minder afschrikken. De eenjarige banaba is internationaal gezien misschien een wat aparte figuur. Als wij er ook voor willen zorgen dat de professionele bachelor in de basisvorming voldoende breed is, dan moeten we natuurlijk ook een oplossing zoeken voor een goede specialisatie. In die banaba kan het ook interessant zijn om multidisciplinaire profielen en competenties bijeen te brengen.

2. Toelichting door de heer Wilfried Van Rompaey, secretaris-generaal Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen

De heer Wilfried Van Rompaey: Het verhaal dat ik vandaag ga brengen, is gebaseerd op het VVKHO-standpunt dat in 2008 tot stand kwam.

Er zijn twee basisgedachten die ik zou willen benadrukken en waarvan ik graag zou hebben dat iedereen ze zou onthouden. De eerste basisgedachte is cruciaal: ons basisstandpunt is een standpunt pro integratie van de geaccrediteerde academische hogeschool-

opleidingen in de universiteit na 2012/2013, inclusief het hoger kunstonderwijs. Ik moet hier één nuance bij aanbrengen: wat het hoger kunstonderwijs betreft gaat het niet om het standpunt van alle dertien katholieke hogescholen, maar over dat van twaalf katholieke hogescholen. De vrijheid van onderwijs is een tweede heel belangrijke basisgedachte, maar daar zal ik straks nog op terugkomen.

Welke overwegingen hebben ons geleid tot het integratiestandpunt dat hier voorligt?

Ten eerste vinden we het belangrijk dat men via financiële incentives van de overheid, en niet via verplichting, komt tot één ordening van het hoger onderwijs, tot één transparante hogeronderwijsstructuur. Dus geen asymmetrie, niet eenzelfde opleiding die op de ene plaats aan de universiteit wordt aangeboden en op een andere plaats aan een hogeschool, maar transparantie. Dat spoort trouwens helemaal met wat oorspronkelijk met het Structuurdecreet in 2003 tot stand is gekomen en met de richting die toen werd aangegeven, want het was ook niet de bedoeling om achttien bijkomende universiteiten te organiseren met een versnippering aan middelen inzake wetenschappelijk onderzoek. Het komt erop aan om het te doen in één duidelijke ordening met enerzijds de universiteiten, waar dan de academische opleidingen zitten, en anderzijds de hogescholen, waar de professionele bacheloropleidingen zitten.

Ten tweede werd er wel eens geopperd dat integratie van de academische hogeschoolopleidingen het einde zou betekenen van de onderzoekstraditie aan de hogescholen. Wij menen dat dat niet zo is. Wij menen dat het bij integratie van de tweecycliopleidingen – de academische hogeschoolopleidingen in de universiteit – vanzelfsprekend is dat de onderzoekstraditie op de lokale campussen wordt voortgezet, ook met specifieke aandacht voor de interactie tussen het onderzoek dat dan aan de universiteit en de tweecycli-opleidingen gebeurt en het toegepaste onderzoek dat bij de professionele bacheloropleidingen gebeurt.

Ten derde zijn wij er ons van bewust dat er risico's verbonden zijn aan de integratie van de tweecycliopleidingen. Er moet zeker een aantal voorwaarden vervuld worden om geen problemen te krijgen.

Een eerste heel belangrijk probleem is de financiering. Integratie zal geld kosten. Ik zal er geen getal op plakken, want er circuleren heel uiteenlopende bedragen. In elk geval moet die operatie goed becijferd worden, maar het zal geld kosten en dat is in deze budgettaire moeilijke tijden niet vanzelfsprekend. Het is een eerste voorwaarde die moet vervuld zijn opdat de integratiebeweging goed zou kunnen verlopen.

Een tweede risico is dat integratie van de tweecycliopleidingen in de universiteiten een gevaar kan betekenen voor het eigen profiel van die opleidingen. Dat profiel is inderdaad specifiek, kijkt u maar naar de specifieke arbeidsperspectieven. Zo moet de gegeerdheid op de arbeidsmarkt van de afgestudeerden zoals die nu is, gewaarborgd blijven.

Er is ook de instroom van de studenten. De heer Martens heeft al verwezen naar de sociale functie van het tweecyclionderwijs, en ook dat moet gewaarborgd blijven. Het gevaar bestaat dat dit een probleem oplevert bij integratie in de universiteit. Ook eigen onderzoek moet overeind blijven. Typisch voor de tweecycliopleidingen is dat er mensen werken die uit de praktijk komen en met beide voeten in het afnemend veld staan. Ook dat moet bij integratie overeind blijven. Wij denken dat het mogelijk is, maar het is een belangrijke voorwaarde, waar nauwgezet naar moet worden gekeken.

Een derde voorwaarde is het personeelsgegeven. De nieuwe rechtspositie voor het personeel moet goed worden bewaakt. Integratie heeft een belangrijke impact op de huidige personeelsleden van de tweecycliopleidingen. Een vierde overweging: zeker sinds het Structuurdecreet in 2003 is het gros van de regelgeving voor het hoger onderwijs zowel van toepassing op de hogescholen als op de universiteiten. Er is nu al één grote ruimte

waarbij allerlei zaken gelden voor de twee geledingen. Sommigen vrezen dat de hogescholen na integratie in een isolement zouden terechtkomen. Wij denken dat zeker niet. Er zijn intussen associaties opgericht. De ene associatie werkt wel anders dan de andere, maar de associatie is hoe dan ook een belangrijk vehikel om de contacten tussen hogescholen en universiteiten te bewaren en zelfs nog te versterken.

Afrondend, als vijfde overweging vinden wij dat de integratie van de tweecycliopleidingen niet meer of niet minder is dan een logisch gevolg van de academisering, het proces dat in 2003 in gang is gezet met het Structuuredecreet.

Ik wil nog iets zeggen over de professionele bacheloropleidingen. In feite is dat ook een overweging bij ons standpunt pro integratie. Als de tweecycliopleidingen integreren in de universiteit, blijven de hogescholen over met hun professionele bacheloropleidingen. Dat heeft voordelen. Op die manier kan de inrichtende macht van de hogescholen zich voor 100 percent concentreren op de professionele bacheloropleidingen, wat nu zeker niet het geval is.

De professionele bacheloropleidingen zijn een volwaardige vorm van hoger onderwijs, die cruciaal is voor de Vlaamse economie en samenleving. Ze hebben noodzakelijk een lokale inbedding. Denk maar aan toegepast onderzoek met projecten met plaatselijke bedrijven of organisaties en het vinden van stageplaatsen. Dat moet behouden kunnen blijven. De lokale inbedding en het fijnmazig aanbod van de professionele bacheloropleidingen verhinderen niet dat er sterke samenwerking moet en kan zijn met andere instellingen, zoals universiteiten of het afnemend veld. Dat kan in associaties, maar niet enkel daar.

Het overeind houden en versterken van de professionele bacheloropleidingen kan maar als er een adequate basisfinanciering is van die opleidingen. We weten allemaal dat die de voorbije jaren, zacht uitgedrukt, stiefmoederlijk behandeld zijn. De vorige minister van Onderwijs heeft zeker een aantal dingen gedaan, ook in het kader van het nieuwe Financieringsdecreet in 2008. Er is weer wat bij gekomen in de enveloppe, maar door indexaties wordt die enveloppe heel snel uitgehold. Adequate financiering hiervoor is voor ons even belangrijk als de noodzakelijke middelen voor het voortzetten van het academiserings- en integratieproces. Die twee moeten hand in hand gaan.

Ik wil nog het belang van de vrijheid van onderwijs benadrukken. Het gaat om een belangrijke grondwettelijke waarborg. De instellingen voor hoger onderwijs hebben precies die autonomie of vrijheid nodig om de dynamiek te kunnen realiseren die zo belangrijk is voor een echte toekomstgerichte kennissamenleving. Neem die autonomie weg en men krijgt een probleem.

Vrijheid van onderwijs en van organisatie betekent uitdrukkelijk dat de instellingen zelf bevoegd zijn om te beslissen met wie en onder welke voorwaarden ze hun tweecyclionderwijs laten integreren in een universiteit. In andere teksten is er sprake van medebeheer. Die vrijheid betekent dan bijvoorbeeld dat er verschillende vormen van medebeheer mogelijk zijn. Het is niet aan de decreetgever om een specifieke vorm van medebeheer op te leggen.

Het verhaal van vrijheid van onderwijs en autonomie is al in gang gezet in de jaren negentig met onder andere het Hogescholendecreet. Het zou afbreuk doen aan die trend als de overheid nu te zeer zou willen ingrijpen. Dat zien we dus liever niet.

Tot besluit resumeer ik nog even mijn stellingen. De dertien katholieke Vlaamse hogescholen kiezen resoluut voor de impliciete piste in het Vlaamse regeerakkoord: pro integratie van de tweecycli-opleidingen in de universiteit, waarbij zorgvuldig aan alle voorwaarden wordt voldaan. In het decreet zal moeten worden bepaald welke de algemene contouren ervan zullen zijn. Iedereen weet dat dit een spanningsveld is. Hoe ver moet een decreet

gaan? Hoe gedetailleerd moet het zijn en wat moet worden overgelaten aan de vrijheid van onderwijs? In elk geval moet de wetgever optreden. Uiteindelijk is het dan de taak van de instellingen om de concrete uitvoering te verzorgen, in het kader van de vrijheid van onderwijs.

3. Uiteenzetting door de heer Frans Verheeke, voorzitter van de Unie van Vlaamse Autonome Hogescholen

De heer Frans Verheeke: De UVAH komt voort uit de fusies van vroegere ARGO-hogescholen met instellingen van het stedelijk of provinciaal onderwijs. Zo is de Hogeschool Gent, waarvan ik voorzitter ben, een fusie van dertien hogescholen uit het ARGO-net en het stedelijke net. In 2000 kwam er de Provinciale Hogeschool bij, en die was al het resultaat van een fusie van drie hogescholen. De Hogeschool Gent is een fusie van dertien respectievelijk zestien hogescholen.

De UVAH is opgericht op 10 december 2007, omdat we hadden vastgesteld dat we in de commissie-Soete niet werden gehoord. In 2009 is de Hogere Zeevaartschool erbij gekomen.

In de volgende cijfers wordt de UVAH vertegenwoordigd door vijf hogescholen (Artesis Hogeschool Antwerpen, Erasmushogeschool Brussel, Hogeschool Gent, Hogeschool West-Vlaanderen, Xios Hogeschool Limburg) die samen 30.000 studenten vertegenwoordigen. Tussen 1998-1999 en 2008-2009 nam het aantal studenten van de autonome hogescholen toe met 18 percent; de totale groei van het aantal studenten in de hogescholen bedroeg in die periode 7 percent. In die periode groeide het aandeel van het totale aantal studenten van de autonome hogescholen in het algemene totaal van 28 percent naar 31 percent. Wij vertegenwoordigen dus ongeveer een derde van de totale studentenpopulatie, en dat aandeel stijgt.

De UVAH is voorstander van een totale integratie van de academische en professionele opleidingen. Wij gaan blijkbaar verder dan datgene waarover een zogezegde consensus bestaat. Ik kom straks nog terug op de vrijheid van onderwijs, die ook voor ons erg belangrijk is.

Wat zijn onze aandachtspunten voor de volgende stappen in het hoger onderwijs?

Het eerste aandachtspunt is de internationale context. De bewering dat het noodzakelijk is academische en professionele opleidingen in aparte instellingen te organiseren om internationaal duidelijkheid te scheppen, is niet correct. In het buitenland bestaat dat onderscheid niet. Vlaanderen daarentegen is internationaal een uitzondering door, naast een onderscheid tussen bachelors en masters, ook een verticaal onderscheid tussen academische en professionele opleidingen te maken. Ik verwijs in dat verband naar de uiteenzetting van erector Rudi Verheyen. Internationaal maakt men enkel een horizontaal onderscheid tussen bachelor – altijd als einddiploma – aan de ene kant en master aan de andere kant.

In het buitenland kunnen onze (professionele) bachelors doorstromen naar een masteropleiding zonder een schakelprogramma te moeten volgen. In Vlaanderen is dat niet mogelijk. Het meest merkwaardige voorbeeld over de toestand in het buitenland is in Wageningen te vinden: daar kunnen onze afgestudeerden van de professionele bacheloropleiding in Biowetenschappen zonder problemen aan een masteropleiding beginnen als aan twee voorwaarden is voldaan: men moet een onderscheiding hebben behaald en men moet Engels kennen.

Het volgende aandachtspunt is de finaliteit. De finaliteit van onze opleidingen is heel specifiek. Onze afgestudeerden moeten direct inzetbaar zijn. Daar moet een gedegen maat-

schappelijk verantwoord en gefundeerd onderzoek aan gekoppeld worden. Het onderzoek moet niet noodzakelijk tot A-publicaties leiden. De focus richten op A-publicaties, op academisch basisonderzoek, zou funest zijn voor de studenten en voor het werkveld. Ik verwijs ook naar het pleidooi dat Agoria hier hield op 19 mei.

De integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteit dreigt dan ook nefast te zijn, mede gezien de hiermee samenhangende financiering. Wanneer 45 percent van de financiering van de universiteiten bestemd is voor wetenschappelijk onderzoek, dan zal de focus van die studies totaal veranderen. Dat zou funest zijn. Ik verwijs naar de uiteenzetting van Rudi Verheyen.

Wat het draagvlak van het onderzoek betreft, zijn er twee aandachtspunten. Men pleit voor een zekere omvang en – terecht – voor een degelijk wetenschappelijk niveau. In de Artesis Hogeschool zitten ongeveer 4000 studenten in de academische opleidingen. Er zitten ruim 5000 studenten in de Hogeschool Gent, ongeveer 3000 in de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. In EHSAL en HUB zitten ook ongeveer 3000 studenten. Behalve de twee grote universiteiten in Leuven en Gent, hebben de universiteiten in de academische opleidingen bijna evenveel studenten als de academische opleidingen in de hogescholen.

Wat de specifieke opleidingen betreft die zowel in hogescholen als in universiteiten worden gegeven, zitten in de hogescholen ongeveer 15.000 studenten in de academische opleidingen. In de gelijkaardige opleidingen aan de universiteiten zitten er 20.000 studenten. Indien men zou specificeren naar departementen en faculteiten, dan zou men vaststellen dat bepaalde faculteiten minder bevolkt zijn dan bepaalde departementen in de hogescholen. Het meest typische is de ingenieursopleiding. Die opleiding is minder zwaar bevolkt dan de ingenieursopleiding in de hogescholen. Hetzelfde doet zich voor in de taalopleidingen. De taalopleidingen in de hogescholen zijn bijna even sterk als de taalopleidingen aan de universiteiten.

Wat het wetenschappelijk niveau betreft, is de finaliteit van het onderzoek in de hogescholen totaal anders. Intensiteit en specificiteit zouden ook anders moeten zijn. Sinds de academiseringsmiddelen hebben de hogescholen een inhaalbeweging ingezet ondanks het feit dat die middelen vrij beperkt waren. Ik heb alleen cijfers over de Hogeschool Gent. In 2003, dus voor de academisering, hadden we vijftien doctorandi. Nu hebben we er 137. In 2009 hadden we 976 wetenschappelijke publicaties, waarvan 111 A1-publicaties.

Het draagvlak zou groot genoeg kunnen zijn indien er genoeg middelen zouden zijn voor onderzoek, voor wat de hogescholen betreft. Het wetenschappelijk niveau stijgt. Ook bepaalde faculteiten van de universiteit hadden een vrij lange inlooperperiode nodig om wetenschappelijke publicaties van een bepaald niveau te produceren.

Een volgend punt dat ik wil benadrukken is het aspect democratisering. Het is duidelijk dat de hogescholen een lagere instapdrempel hebben dan de universiteiten. In de universiteiten zijn er 17,59 percent beursstudenten, in de hogescholen 26,44. Bij de autonome hogescholen zijn er 27,6 percent beursstudenten, bij de gesubsidieerde hogescholen 25,92 percent. De autonome hogescholen hebben dus een sterke rol gespeeld in de democratisering van het hoger onderwijs.

Nog sprekender is de instroom van studenten in functie van hun vooropleiding. Van de academisch gerichte bachelors aan de universiteit is 91 percent afgestudeerd in het aso. Van de academisch gerichte bachelors in de hogescholen is 70 percent afgestudeerd in het aso. Zelfs in de academische opleidingen in de hogescholen is er een grotere toestroom van niet-aso-opleidingen dan aan de universiteiten. Wij denken dat integratie in de universiteiten die psychologische instapdrempel, zowel voor beursstudenten als voor niet-aso-afgestudeerden, zal verhogen.

Een volgend aandachtspunt is de financiering. De hogescholen worden per student ondergefinancierd, zowel ten opzichte van de universiteiten als het secundair onderwijs. Van 2008 naar 2009 is die financiering per student nog gedaald door de gekende besparingsmaatregelen. In de Hogeschool Gent doet zich nog een bijkomend bizar effect voor. Op dit ogenblik hebben we 17.429 studenten maar wij worden binnen de sokkel maar gefinancierd tot 12.000 studenten. Ongeveer 5000 studenten krijgen dus niets. Vanaf 2011 moeten we bovendien nog eens 1,27 percent besparen op wat we niet krijgen. Dat is een vrij onmogelijke opgave.

Wanneer er ooit financiële ruimte komt, dan moet die in eerste instantie worden besteed aan de financiering van de hogescholen, prioritair aan de professionele opleidingen maar verder ook aan de masters.

De integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in universiteiten zou tussen 65 miljoen euro en 300 miljoen euro kosten, naargelang de rapporten. De vraag is dan hoe dat allemaal bekostigd zal worden.

Een moeilijke kwestie is de plaats van de kunsten. Sinds 1995 is er een sterke concentratie van de kunstopleidingen in de hogescholen. Volgens mij heeft dat geresulteerd in sterke kunstopleidingen, vooral in de autonome hogescholen. Ik denk dan aan de conservatoria in Antwerpen, Brussel en Gent, de sterke mode-opleiding in Antwerpen, die wereldbekend is, het RITS in Brussel, de animatiefilm in Gent. Jonas Geirnaert, afgestudeerd aan de afdeling Animatie in Gent, heeft niet alleen Kabouter Wesley geschapen, in Cannes heeft hij met Flatlife ook een prijs gewonnen. Dat is maar een voorbeeld van de sterke afdelingen die bij ons aanwezig zijn. We hebben ter zake iets respectabels opgebouwd. Meer dan de helft van de kunstopleidingen is geconcentreerd in slechts drie autonome hogescholen. Dat geeft ons recht van spreken wat die kunsten betreft.

Ook de onderzoekscultuur, die niet vanzelfsprekend is in deze materie, bloeit op, na een begin van zoeken. Een van de problemen daarbij was de vraag wat een doctoraalproefschrift is. Moet een doctoralexamen voor de kunstopleidingen worden voltooid met iets dat wordt geschreven, of kan men bijvoorbeeld een beeld, een schilderij maken, een kunstwerk scheppen? Een voorbeeld is dat van een Graupnerstudie. Graupner is een onbekend componist, die in zijn tijd als beter dan Bach werd beschouwd. Bij die studie wordt hij opnieuw tevoorschijn gehaald. Daarbij wordt de vraag gesteld wat nu het kunstwerk is: beschrijven wat Graupner doet of uitvoeren wat hij heeft gedaan. Dat is een hele discussie, waar men stilaan uit komt. Alle hogescholen die met kunsten bezig zijn, hebben netwerken opgebouwd. Die zijn fragiel: erin ingrijpen vergt een uiterst zorgzaam en goed beredeneerd beleid, waarbij wordt gekozen tussen het voort tot rijpheid cultiveren van wat nu groeit en een sprong in het duister, met problemen die niet te voorzien en daardoor moeilijk te managen zijn.

Dan kom ik tot de vrije keuze, die me net als de heer Van Rompaey ter harte gaat. Mochten de masteropleidingen verdwijnen uit de hogescholen, en zeker uit de autonome hogescholen, de kunsten inbegrepen, dan dreigen sommige autonome hogescholen onder het bestaansminimum te verschrompelen. De heer Martens heeft het al gezegd: er moet een bepaalde omvang zijn, wil men dit leefbaar kunnen houden. Zo moet er bijvoorbeeld sprake zijn van een bepaalde minimale overhead, voor algemeen directeurs, de algemene diensten, kwalificatie enzovoort. Bepaalde autonome hogescholen dreigen te verschrompelen als de louter academische opleidingen en ook de kunsten verdwijnen. Dat geldt zeker voor Erasmus en XIOS, zelfs Artesis dreigt moeilijkheden te krijgen. De enige autonome hogescholen die dan overblijven zijn die van Oost- en West-Vlaanderen.

Er moet goed worden nagedacht over wat er nu precies zal gebeuren. Er is inderdaad het fundamenteel recht van de student op een vrije keuze van hoger onderwijs. De Vlaamse overheid heeft dat bevestigd door in elke provincie een alternatief net naast het vrije net

op te richten. Dat principe dreigt na die verschrompeling in gevaar te komen. Daarover moet zeer goed worden nagedacht. Dat zeg ik met heel veel overtuiging.

Ik kom tot mijn besluit.

Uit het voorgaande is duidelijk dat voor de UVAH het voorgestelde integratiemodel van de tweecyclopleidingen van de hogescholen in de universiteiten, niet alleenzalmakend is. Dat blijkt ook uit onze stellingname met betrekking tot de tien aanbevelingen van de green paper van de heer Dirk Van Damme.

De toekomstige modellen kunnen volgens ons allerlei vormen aannemen: van volledige integratie, waar we dus voor zijn, over medebeheer, tot het behoud van de huidige toestand. Het voornaamste is wel dat men, binnen de vereiste kwaliteitsnormen, de instellingen de vrijheid laat om zelf te beslissen over eventuele herschikkingen en de timing ervan. Ook hier komt de keuzevrijheid dus opnieuw ter sprake.

Er moet volgens ons zorgvuldig worden nagedacht over de vraag wat nu eerst en vooral nodig is.

Ten eerste is dat een adequate financiering voor alle huidige hogeschoolopleidingen, met de nadruk op de professionele opleidingen.

Ten tweede is dat een statuut voor de autonome hogescholen, dat hen niet alleen leefbaar houdt, maar hun ook dezelfde mogelijkheden biedt die het vrije net nu heeft. Zo kunnen we wat medebeheer betreft niet vrij kiezen, zoals het vrije net dat wel kan. We zijn decretaal beperkt ter zake. We kunnen er dus niet voor kiezen om met een universiteit samen te werken en in die universiteit een vertegenwoordiging te krijgen. Voor UGent zal dat ook moeilijk zijn, want die zitten enigszins onder hetzelfde juk. We kunnen dus niet beslissen dat een universiteit een aantal bestuurders bij ons krijgt.

Ten derde vinden we dat er een spoedige beslissing moet worden genomen, zodat een einde wordt gesteld aan de onrust en de discussies die nu al meer dan drie jaar duren.

4. Toelichting door de heer Eric Halsberghe, algemeen directeur Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De heer Eric Halsberghe: Ik apprecieer ten zeerste dat HBO5 in deze commissie ook aan bod kan komen. HBO5 maakt immers deel uit van de problematiek van de structuur van het hoger onderwijs.

Ik wil eerst iets kwijt over het standpunt van VLHORA. Ik vertegenwoordig hier niet de CVO's, maar ik wil toch mijn grote waardering uitdrukken voor het werk dat zij maatschappelijk verrichten. Als we soms een ander standpunt innemen, doet dat geen afbreuk aan die waardering.

De toekomst van het hoger onderwijs moeten we vanuit een internationaal perspectief bekijken. Ik verwijs in dat verband vooral naar de Bergenverklaring van 2005, waarin voor het eerst het tertiaire kortecyclusonderwijs werd bekeken, en het Europees Kwalificatie Kader, met het Vlaamse kader dat daaraan is gekoppeld. Voor ons is het duidelijk dat HBO5 enkel het niveau 5 kan betreffen, en dat er liefst een zo duidelijk mogelijk onderscheid is met niveau 6. We hebben alle belang bij voldoende profilering in ons aanbod. Dat geldt eigenlijk ook voor de academisering. Het onderscheid tussen niveau 5 en niveau 6 schuilt vooral in een toename van autonomie, verantwoordelijkheid, leiding geven en het kunnen toepassen van de competenties in een bredere context. Dat betekent ook dat de VLHORA duidelijk het standpunt inneemt dat er geen sprake kan zijn van twee ongeveer dezelfde opleidingen op beide niveaus.

Om dat nog helderder te formuleren zegt VLHORA: maak geen uitzondering op de 120 studiepunten. Ik verwijs naar de discussie over de opleiding Orthopedagogie waar de CVO's het liefst 150 of 180 studiepunten zouden hebben. Ze hebben ook schrik voor de beroepserkenning van de mensen die ze opleiden. Wij denken dat we er alle belang bij hebben om dat onderscheid zeer helder en transparant te maken en die transparantie goed uit te drukken in studiepunten.

De VLHORA pleit voor een structureel leernetwerk als basis. Ik sluit me opnieuw aan bij de Bergenverklaring die zegt dat de kortecyclusopleidingen ofwel binnen de eerste cyclus, de bachelorcyclus, moeten gegeven worden ofwel eraan gelinkt moeten worden. Dat is nu niet zo. De CVO's staan structureel volledig apart. In Nederland is dat volledig geïntegreerd in de hogescholen.

Wij pleiten dus voor structurele banden. Dat is politiek zeer gevoelige materie en de CVO's hebben daar last mee. Ze zien de hogescholen als een olifant die hen mogelijk zou verpletteren, wat niet onze bedoeling is. We hebben een aantal suggesties: samenwerkingsakkoorden, federatievorming, aansluiting bij een associatie. Men zou ook de overdracht van de instellingen en fusies mogelijk kunnen maken.

Als we de HBO5 als een leernetwerk en leerladders willen uitbouwen, dan voelen we op het veld, ondanks alle goede bedoelingen, nog heel sterk een territoriumgedrag: het zijn mijn studenten of het zijn uw studenten; ze worden bij mij gefinancierd of ze worden bij u gefinancierd. Als we dat zouden kunnen weghalen door een structurele band, maken we kans om echte leerladders uit te bouwen, uitgaande van het belang van de lerende en niet van de hogeschool of het CVO. We zouden ook het aanbod kunnen optimaliseren.

Vroeger gaven hogescholen dagonderwijs voor 18-jarigen en CVO's gaven avondonderwijs voor volwassenen, waar men eigenlijk mensen mee bedoelde die al uit het hoger onderwijs verdwenen waren. Vandaag loopt het aanbod sterk door elkaar, terwijl dat vroeger strikt gescheiden was. CVO's geven ook opleidingen overdag, en dat is goed. Ze geven ook afstandsonderwijs, dat is schitterend. De hogescholen geven ook avondonderwijs en geven ook onderwijs aan de doelgroepen van de CVO's. De problemen van territorium nemen daardoor toe.

Het is des te belangrijker omdat het HBO5-verhaal ook een goed verhaal zou moeten zijn voor directe instromers uit het secundair onderwijs, dus voor 18-jarigen en heel zeker ook voor mensen die na een trimester in de hogeschool weten dat het niets voor hen is. Zo kunnen we hen vlot heroriënteren.

Een bijzondere zorg is de vraag welk soort van structuur we in de toekomst willen: een soort integratie in het hoger onderwijs met verschillende vormen, binnen een associatie of binnen een universiteit? Als we op de goede weg willen gaan voor het hoger onderwijs, dan moeten we denken aan een meer structureel uitgebouwd netwerk.

HBO5 is uitzonderlijk belangrijk voor het diversiteits- en gelijkekansenbeleid. De cijfers van de hogescholen zijn wat beter dan die van de universiteiten in termen van beursstudenten en studenten uit kansarme milieus. Voor mij is het duidelijk dat we het probleem niet alleen oplossen met een gelijkekansenbeleid en een diversiteitsbeleid. Hogescholen noch universiteiten zullen het oplossen. Er is echt nood aan tussenvormen, zowel Se-n-Se als HBO5, en aan zeer diverse leertrajecten. Er is ook nood aan een mogelijkheid van gemengde leertrajecten. Het zou in de ideale situatie mogelijk moeten zijn dat mensen die bij ons na het eerste semester vaststellen dat het niet helemaal de goede richting voor hen is, maar gedeeltelijk moeten heroriënteren. Ze zouden bijvoorbeeld kunnen starten in een HBO5-opleiding maar bepaalde vakken en credits nog altijd in de hogeschool kunnen behalen.

Laagdrempeligheid is zeer belangrijk. De drempel van de hogescholen wordt steeds hoger en die van de CVO's is laag. We zullen moeten zorgen voor studiefinanciering, studentervoorzieningen, leerkrediet, educatief verlof, opleidingscheques. Diversiteit en gelijkheidskansenbeleid zullen niet lukken als we die laagdrempeligheid niet kunnen waarborgen. Essentieel is ook de bereikbaarheid en de grote spreiding van de opleidingen.

We zullen goede aanvullingstrajecten moeten maken. VLHORA heeft al zeer goede voorstellen uitgewerkt. De CVO's vinden die niet altijd goed, maar we hebben ons best gedaan om tot een concept te komen voor aanvullingstrajecten die voor de mensen haalbaar zijn nadat ze een HBO5-opleiding hebben gehaald. Dat vraagt voldoende financiële middelen.

Een speciaal punt van aandacht is de studietrajectbegeleiding. Voor mensen die het moeilijk hebben, zoals studenten met functiebeperkingen, studenten uit een sociaal laag milieu of studenten die niet direct hun weg vinden in het hoger onderwijs, is een aangepaste coaching doorheen het traject zeer interessant. In Kortrijk loopt een experiment waar mensen uit onze hogeschool zijn gedetacheerd naar een CVO. Deze mensen zetten een gemeenschappelijke studietrajectbegeleiding op voor de beide instellingen, doen de intake voor de beide instellingen en kanaliseren. Ze kennen beide instellingen. Dat werkt heel goed.

Kwaliteitszorg is een volgende invalshoek. Er is in een kwaliteitszorgsysteem voorzien. VLHORA heeft altijd gevraagd of dat moet worden ingepast in het systeem van de hogescholen en de universiteiten. VLHORA heeft daar ondertussen ook heel wat inspanningen voor gedaan, maar ik denk niet dat we er al zijn. De huidige aanbieders, bijvoorbeeld de CVO's, worden geconfronteerd met een eigen systeem en daar komt dit systeem voor HBO5 bovenop. Een aantal gemengde CVO's hebben zowel een aanbod binnen het secundair als binnen het hoger onderwijs. Dat maakt het vrij complex. Het systeem van de hogescholen is vrij duur en omvangrijk en het is weinig gepast voor relatief kleine ondernemingen. Als je de huidige CVO-opleidingen bekijkt in het HBO5, dan zie je dat bijna de helft van de opleidingen minder dan 30 studenten telt. Als je daar een zelfevaluatie rapport over moet schrijven, dan wordt het statistisch weinig relevant.

Een van de mogelijke oplossingen is de volgende. Als we in een structurele inbedding kunnen voorzien in de hogescholen, zouden de CVO's kunnen aansluiten bij de instellingsaudit van de hogescholen, en voor de visitaties bij de externe visitaties van de professioneel gerichte bacheloropleidingen. Dat zou het systeem veel minder duur en eenvoudiger maken.

Wat certificering betreft, heeft de VLHORA altijd geprotesteerd tegen de naam 'graduaat'. We hebben het niet gehaald. Ik kan het niet laten om nog eens te zeggen dat het maar een rare naam is. Ik vind het spijtig omdat dat in internationaal perspectief aanleiding geeft tot veel misvattingen. In de Verpleegkunde is het nog straffer. De mensen die de hogescholen vroeger afleverden, waren gegradueerden en de anderen waren gebrevetteerden. Het leidt tot nog meer verwarring.

In essentie stellen we voor om voor de diploma's een duidelijk onderscheid te maken. We willen terugrijpen naar de niveaus waarin is voorzien in het Vlaamse kwalificatiesysteem, en deze expliciet op het diploma vermelden en niet alleen op het diplomasupplement. We pleiten ook voor de naam die in Nederland wordt gebruikt, maar vooral het niveau is van belang.

Nog wat certificering betreft, moeten we oppassen want er zijn een aantal nieuwe namen op komst van opleidingen-HBO5. Het zijn namen die een zware opleiding suggereren, zoals manager en consultant.

Ik kom tot de ondersteunende flankerende maatregelen. Ik heb me geïnspireerd op het onderzoek en de samenwerkingsprojecten van de Vlor. Het waren zeer goede projecten die aanleiding hebben gegeven tot een groeiende samenwerking tussen de CVO's en de hogescholen. Spijtig genoeg werd dit stopgezet met de besparingen. Hopelijk is er in de toekomst opnieuw ruimte voor.

In de projecten hebben we heel diverse problemen, waarvan sommige federaal te regelen zijn, ontdekt. Ik denk in de eerste plaats aan een eenduidig statuut. Ik geef u één voorbeeld inzake studiefinanciering. De student zit bij ons, heeft een studiebeurs, maar als men halverwege het jaar verandert naar een CVO, kan men de studiebeurs niet houden. Wat doen sommigen dan? Ze schrijven zich niet uit en ze schrijven zich ook in voor CVO, want op het departement kunnen ze dat in hun databanken toch nog niet zien. Ze kunnen echter ook geen beroep meer doen op studentenvoorzieningen. In principe, volgens het decreet, mogen wij hen niet meer toelaten in de studentenvoorzieningen, maar wij doen dat wel, wij zijn burgerlijk ongehoorzaam en ik hoop dat er nog hogescholen zijn die dat doen. Het is een spijtige zaak. Waarom wordt dit niet geregeld? Waarom zoekt u daar geen oplossing voor?

Een tweede belangrijk facet is de problematiek van het statuut van de student met kinderbijslag, educatief verlof en zo meer. Dat is verschrikkelijk ingewikkeld. We hebben een samenwerkingsverband binnen het regionaal sociaal-economisch overlegcomité (RESOC) Zuid-West-Vlaanderen waarbij alle betrokken partijen rond de tafel zitten. We hebben daar een onderzoek naar gedaan en vastgesteld dat degenen die de informatie moeten geven, degenen die er het dichtst bij betrokken zijn wanneer iemand een vraag heeft, denken dat ze het antwoord weten, maar heel vaak ook verkeerde informatie geven. Dat is niet de schuld van die mensen, ik heb hen niets te verwijten, het is gewoon heel erg ingewikkeld.

Her en der worden er oefeningen gemaakt, maar wij hebben vanuit Vlor en VLHORA de vraag gesteld aan de overheid, aan het departement om die zaken up-to-date te houden – dat zou toch mogelijk moeten zijn – zodat iedereen in Vlaanderen er een beroep op kan doen. Men heeft ons dit min of meer toegezegd, maar ik heb nog niets gezien. Het blijft dus nog even duren.

Het is heel goed als we kunnen werken met personeel op beide plaatsen. Ik heb u al een voorbeeld gegeven van de gemengde opdrachten waarmee wij in Kortrijk werken. Maar, als u dan de statuten bekijkt, is dat voor de betrokkenen niet evident inzake verlofregeling, benoeming en bescherming van het statuut. We hebben in artikel 309 van ons decreet de mogelijkheid om mensen te detacheren en dat is nog een vrij veilig statuut, maar omgekeerd zit dat niet zo goed. Er is nog werk aan de winkel, want dit zou mogelijk moeten zijn.

Het toekennen van EVC's zouden we bij de instellingen laten. Dat is ook een duidelijk standpunt van VLHORA. Af en toe is er de neiging om dat centraal te doen, er was zelfs een rapport dat stelde dat wij het niet konden, maar het zou totaal verkeerd zijn indien de mensen naar Brussel moeten gaan om een EVC te halen. Laat dat ter plaatse, laat ons dat, natuurlijk op een kwalitatieve manier, bekijken in een concrete context zodat we de mensen vooruit kunnen helpen.

Bij de hogescholen is er leerkrediet. Dat is in CVO/HBO5 niet voorzien. Ik denk dat er een aantal maatregelen zijn om ervoor te zorgen dat dit geen hinderpaal vormt, niet voor de heroriëntering maar ook niet voor een latere teruginstroom in de hogeschool.

Een adequaat systeem van educatief verlof, studiefinanciering en opleidingscheques is heel belangrijk om de drempels laag te houden. We zien dat educatief verlof vooral voor mensen die werk en studies combineren essentieel is. Dat is natuurlijk nog federaal. Er

werd al dikwijls gesproken van een overheveling naar de gemeenschappen, en dat zou wellicht beter zijn.

Ik zie twee problemen. Afstandsonderwijs bijvoorbeeld, kent men niet, men kent alleen contacturen. Als we adequaat onderwijs willen brengen voor die doelgroepen en minder contactonderwijs, dan verstaan ze dat daar niet. De wetgeving is niet aangepast aan nieuwe onderwijsvormen. Ook de stage die de mensen moeten doen, wordt niet meegeteld. Dat lijkt misschien niet erg, maar voor de betrokkenen is dat vaak de druppel die de emmer doet overlopen. Het maakt het voor hen onmogelijk en brengt belemmeringen met zich mee, hindernissen die moeilijk te nemen zijn.

We vragen een financieringssysteem dat snelle heroriëntering beloont. Als dit structureel is ingebed, is het probleem van de baan. Als we nu een student vroeg heroriënteren naar een HBO5-opleiding, zijn wij ons geld kwijt. We hebben de inspanningen gedaan en zijn het geld kwijt.

Ik houd ook een pleidooi om langlopende samenwerkingsprojecten toch te financieren. Er zijn verschillende Vlor-projecten geweest: twee rondes plus een kleine ronde voor kwaliteitszorg. Ik heb als voorzitter van die werkgroep binnen de Vlor mogen zien dat dit heel goed is om elkaar te leren kennen en te leren waarderen. Ik denk dat er nog ruimte zou moeten zijn in de toekomst om dit verder mogelijk te maken.

De structurele samenwerking moet worden ondersteund en mogelijk gemaakt en misschien zelfs bevorderd worden.

Ik vat tot slot nog eens de essentie van mijn boodschap samen.

HBO5-opleidingen zijn heel belangrijk voor het diversiteitsbeleid en het uitbouwen van leerladders. We pleiten ervoor om rekening te houden met het internationaal perspectief. Ik verwijs naar Bergen met de structurele inbedding in de hogescholen. We vragen een duidelijke profilering. Het niveau moet op het diploma worden vermeld en er mag geen uitzondering worden gemaakt op de 120 studiepunten. Er is nog een enorm groot werk te doen op het vlak van ondersteunende en flankerende maatregelen. En we zouden ook graag willen, en dat geldt ook voor de CVO's, dat als de overheid daarover bezig is, we betrokken worden bij alle besprekingen.

5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Mevrouw Kathleen Helsen: Er werd heel duidelijk gesproken over de studieduurverlenging van de professionele bacheloropleidingen. Nu werd ook het model van de 3 plus 1 op een heel begrijpelijke wijze gepresenteerd, maar waar we niets over hebben gehoord, is over de studieduurverlenging van de industrieel ingenieurs. Die is wel aan bod gekomen in eerdere hoorzittingen toen werd gesteld dat we moeten evolueren naar een 3 plus 2 in plaats van naar een 3 plus 1. Hoe staat u daartegenover?

Een tweede vraag betreft de integratie. U stelt duidelijk dat integratie wenselijk is, maar dat ook de samenwerking tussen de universiteiten en hogescholen bewaard moet blijven. Als ik dan ook uw twijfelende stem hoor, vooral omwille van de oprichting van de VLUHR, waarbij de universiteiten niet erg actief zijn om snel vooruitgang te boeken, dan vraag ik me af of het risico niet groot is dat de samenwerking voor de universiteiten niet prioritair is wanneer de integratie gebeurd is.

Ik denk vooral ook terug aan wat de heer Leyman in een van onze hoorzittingen heeft gezegd, namelijk dat op korte termijn de eerste stap inderdaad een integratie is van de academiserende opleidingen, maar dat in besprekingen in de werkgroep die hij heeft voorgezeten, ook heel duidelijk de stelling geponeerd is dat we op langere termijn evolueren van een integratie naar een duidelijke inkanteling.

Als ik uw uiteenzetting vandaag hoor, is het in het kader van democratisering toch absoluut niet wenselijk dat we evolueren van integratie naar inkanteling. Hoe moeten we daarmee omgaan als decreetgever als we democratisering als een belangrijke doelstelling willen blijven vooropstellen?

U stelt dat de opsplitsing die wij in Vlaanderen maken, internationaal niet herkenbaar is. Wij leggen de nadruk op professioneel of academisch. Internationaal wordt de nadruk gelegd op bachelor of master. U stelt voor om te evolueren naar verschillende profielen binnen een bacheloropleiding en verschillende profielen binnen een masteropleiding. Dat lijkt me perfect mogelijk. Maar wie krijgt dan het best de bevoegdheid voor bacheloropleidingen en wie voor masteropleidingen? Vandaag is daar toch een onderscheid. Hoe moeten we daarmee omgaan indien we de keuze maken om meer de nadruk te leggen op het onderscheid bachelor-master en niet zozeer professioneel-academisch?

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voor mijn eerste vraag sluit ik aan bij wat mevrouw Helsen heeft gezegd over integratie en inkanteling. De meningen van de katholieke hogescholen en de autonome hogescholen lijken me niet volledig gelijklopend. Niet iedereen spreekt over een inkanteling. Welke definitie geven jullie aan integratie? U spreekt allebei over integratie, maar het einddoel is totaal verschillend. Er is begripsverwarring: u zegt op het eerste gezicht hetzelfde, maar bedoelt iets totaal verschillends.

Mijn tweede vraag gaat over de autonomie en vrijheid van onderwijs. Zowel de katholieke als de autonome hogescholen willen vrijheid van onderwijs. Blijkbaar is dat geen vrijheid van de hogescholen tegenover de universiteiten, maar tegenover de wetgever. U wil zelf kunnen beslissen hoe de schikkingen zullen zijn en zelf de timing bepalen. In andere hoorzittingen werd juist bepleit dat de timing voor iedereen dezelfde moet zijn. Voor mij is het onduidelijk wat die vrijheid van onderwijs juist betekent voor u.

Mevrouw Vera Celis: Ik had ook mijn bedenkingen bij het begrip ‘inkanteling’. Soms wordt er gesproken over samenwerking en soms over volledige integratie. Kunt u dat iets meer aflijnen?

Mijnheer Van Rompaey, u hebt het over een risico bij het eigen profiel en de link tussen het type student van de hogeschool en de vraag op de arbeidsmarkt. Waar zit dat risico? Waar klopt dat profiel niet helemaal?

Mevrouw Van Steenberge heeft er ook al naar verwezen dat u bepleit dat de hogescholen zelf de integratie van de tweecyclopleidingen bepalen en niet de decreetgever. Hoe ziet u dat voor de transparantie van het geheel? We kunnen toch niet naar een beleid gaan waarbij er teksten zijn voor hogeschool A die niet opgaan voor hogeschool B.

Mijnheer Verheke, u stelt: “Bij de integratie van de geacademiseerde masters in de universiteiten dreigt duidelijk de psychologische instapdrempel te verhogen.”. U zegt heel voorzichtig dat u een volledige integratie voorstaat. Ziet u een oplossing voor die instapdrempel?

Ik heb een zwak voor de kunstenopleiding. U zegt dat hierin ingrijpen “uiterst zorgzaam en goed bedacht beleid vergt”. Verwacht u dan dat het antwoord van het beleid komt of dat de hogescholen die de kunstenopleidingen geven met een duidelijk voorstel komen?

Mijnheer Halsberghe, ik heb zeer aandachtig geluisterd naar de uitleg over HBO5. Dat is bijzonder moeilijke materie. Zonder in detail te treden, denkt u dat het moment matuur genoeg is om die HBO5-opleidingen al in het hoger onderwijs mee te nemen? Of denkt u dat we beter orde op zaken stellen in al die onderdelen en daar later op terugkomen?

Mevrouw Fientje Moerman, voorzitter: Ik heb een vraag aan alle spelers over de rol van de associaties. Mijnheer Verheeke, u stelt dat de rol van de associaties is uitgespeeld. Bij volledige integratie is dat evident. Maar in elke andere oplossing hebben de associaties toch nog een duidelijke rol, denk ik. Hoe ziet u de rol van de associaties? Ik denk bijvoorbeeld aan het complementair maken van verschillende vormen van onderzoek en aan de mogelijkheid om opstappen te maken van de ene opleiding naar de andere. Er bestaan nu al mogelijkheden om over te stappen van professionele bachelor naar master. Ik denk aan Ziekenhuiswetenschappen. Daar is geen schakelprogramma mee gemoeid.

Het is ons in deze commissie de afgelopen weken duidelijk geworden dat er een heel groot verschil is tussen opleidingen. Er zijn de sterkere opleidingen waaraan men een direct economisch nut toekent, met een goede lobby, genre ingenieurs. Daar wordt gevraagd om studieduurverlenging. Voor andere opleidingen, die naar mijn bescheiden mening een even groot, zo niet op termijn nog groter economisch nut hebben omdat ze uitval en sociale selectie voorkomen, zegt men dat drie jaar meer dan genoeg is.

Men zegt dat drie jaar volstaat. U stelt voor om het op drie jaar te houden, en er eventueel een specialisatiejaar aan toe te voegen. Wat vindt u van de mogelijkheid om een opstap naar een master in te bouwen, maar zonder te raken aan de studieduur van de initiële opleiding? Men zou zo zonder een schakeljaar van een professionele bachelor naar een master kunnen gaan.

Ik heb ook een specifieke vraag over het talenonderwijs. In een nota van de VLIR staat dat het mogelijk zou moeten zijn dat de bachelors – het gaat vooral over de hogescholen – zestig studiepunten in een andere taal doen. Zestig op een totaal van 180 is dus goed voor één studiejaar. Acht u dat noodzakelijk? Of volstaan dertig studiepunten?

Sommige zaken in de uiteenzettingen vandaag blijven wat vaag. Het concept ‘vrijheid van onderwijs’ heeft een dubbele dimensie. Het gaat over vrijheid, maar ook over de vraag wie die vrijheid zal betalen. Niemand heeft een probleem met de vrijheid van onderwijs, maar die opleidingen moeten wel gefinancierd worden, en dan komt de wetgever op de proppen.

Ten slotte: hoe ziet u het medebeheer? Ik heb de indruk dat de standpunten daarover niet allemaal dezelfde zijn.

6. Antwoorden van de genodigden en gedachtewisseling

De heer Eric Halsberghe: Wat HBO5 betreft, beschikken we over een decreet maar wachten we op de financiering. Wegens besparingen is dat uitgesteld. De maatschappelijke nood is echter erg groot. Het is essentieel voor de diversiteit en het gelijkheidsbeleid. Uitstel mag niet. Het zou spijtig zijn als men zegt dat eerst de integratie van de academiserende opleidingen rond moet zijn vooraleer dit probleem wordt aangepakt. Het kan natuurlijk in fazen worden aangepakt, maar het moet zo vlug mogelijk gebeuren. Er moet nog veel gebeuren. Werk systematisch aan de flankerende, ondersteunende maatregelen en aan het statuut van de student. Er kan op korte termijn veel gebeuren. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de studentenvoorzieningen van de hogescholen. Het moet mogelijk zijn dat CVO's, studenten en cursisten daarbij aansluiten. Dat hoeft niet veel te kosten.

De heer Frans Verheeke: Studieduurverlenging is niet enkel voor industrieel ingenieurs een punt. Er is nu ook een aanvraag binnengelopen voor de richting Meertalige Communicatie, voor vertalers-tolken. Men stelt immers vast dat men de opleiding niet in de huidige vier jaar – 3 plus 1 – kan aanbieden. Op dit moment is de nood bij de industrieel ingenieurs niet zo groot. Maar dat kan nog komen als men zwaardere eisen zou opleggen. Maar men moet altijd goed afwegen of dergelijke studieduurverlengingen maatschappelijk relevant zijn. Zijn ze nodig om bijvoorbeeld het onderscheid tussen burgerlijk en industrieel ingenieurs uit te vlakken? Of zijn ze nodig om hun specifiek profiel te kunnen behouden?

Dat laatste is van belang, hoe lang de studieduur ook is. Een zeer persoonlijk standpunt: ik denk niet dat vandaag een verlenging van de studieduur voor industrieel ingenieurs nodig is. Daarover is nog niet overlegd, noch in de UVAH, noch in de hogeschool.

Wat betreft de samenwerking na de integratie stel ik vast, op basis van mijn ervaring met onze associatie, dat aan de basis de samenwerking met de universiteit inzake de opleidingen vrij goed verloopt. Ik denk dan bijvoorbeeld aan sociale agogiek en psychologie, of aan de lerarenopleiding en psychologie. Dat gaat vrij goed. Tussen burgerlijk- en industrieel-ingenieursopleidingen ging het eerder moeilijk, maar tegenwoordig komt dat toch op gang. In de sector van de biotechnologie gaat het uitstekend. Aan de basis gaat het dus vrij goed. Op bestuursniveau verloopt het in onze associatie iets moeilijker, om het voorzichtig uit te drukken. Dat is een probleem.

De associaties zijn opgericht om het academiseringsproces te begeleiden. Eens de academische opleidingen in de universiteit zijn geïntegreerd, is de rol van de associaties uitgespeeld. De associaties hebben wel een grote rol gespeeld in het faciliteren van samenwerkingsprogramma's. Ik spreek nu op basis van de ervaring met onze associatie. Er rijzen evenwel moeilijkheden als we willen samenwerken met een hogeschool van een ander net, maar niet met de twee autonome hogescholen. Ik stel dat vast.

Er zijn problemen met de relatie tussen democratisering en de integratie in de universiteiten. Democratisering moet gehandhaafd blijven, zowel wat betreft de maatregelen voor beursstudenten als wat de instroom betreft. Er zouden evenwel moeilijkheden kunnen opduiken als ons model van totale integratie wordt toegepast. Die moeilijkheden doen zich al voor als de inkanteling van de academische opleidingen gebeurt. Er moeten inspanningen gebeuren. Daarom denken we dat de totale integratie als model – ik leg dat nog uit – gemakkelijker zal toestaan om de democratisering te handhaven, want daarmee kunnen we naar verschillende profielen gaan in de universiteit die dan ontstaat. Ik gebruik wel niet het concept 'universiteit nieuwe stijl': ik heb daar een hekel aan omdat het een vaag begrip is. Het bestuur van die nieuwe soort universiteiten kan profielen uitwerken die de democratisering handhaven, misschien wel versterken. De instroom van de technische en de beroepsopleidingen naar het hoger onderwijs moet zeker nog worden versterkt.

Wat de bachelor/masteropleidingen op internationaal niveau betreft: ooit heeft Walter Nonneman voorgesteld om alle bacheloropleidingen in de hogescholen en alle masteropleidingen in de universiteiten onder te brengen. Ik vind dat een slechte oplossing. Ik denk eigenlijk dat het om het even is waar bachelor- en masteropleidingen worden aangeboden. Op internationaal niveau zien we dat die in erg diverse instellingen worden aangeboden: aan universiteiten, hogescholen en polytechnische instellingen in de Engelse of Franse betekenis. Wat speelt, is de kwaliteit van de opleiding of van de instelling. Als de instelling een goede kwaliteit biedt, is het om het even waar die opleiding terecht komt. Een van de bekendste managementopleidingen in Europa is die in Kopenhagen, aan een handelshogeschool. De termen 'universiteit' en 'hogeschool' hebben voor mij minder belang en internationaal evenmin, denk ik.

Er wordt gevraagd naar de definities van inkanteling en integratie. Bij de opening van het academiejaar aan onze hogeschool heb ik ooit gezegd dat ik 'inkanteling' een denigrerende term vind. Als je inkantelt in het ene, kieper je uit in het andere. Dat wil ik onze academische richtingen niet aandoen.

De Universiteit Gent is me zeer dierbaar. Ik ben er 27 jaar bestuurder geweest. Maar de houding van sommige universiteiten tegenover de academische opleidingen in de hogescholen en zeker tegenover de professionele opleidingen, neigt naar minachting, wat eigenlijk onverantwoord is. Men kent de rijkdom niet van die hogeschoolopleidingen. Men zit nog met het stereotiepe beeld van een hogeschool van voor 1995, toen het postsecundair

was. Dat profiel is nu niet meer herkenbaar. Ik ben blij dat ik die weg heb mogen begeleiden. ‘Inkanteling’ vind ik dus een ongelukkig woord.

Wat integratie betreft, gaat het over de integratie van de academische opleidingen en/of de kunsten. Wij stellen zelfs een volledige integratie voor. Dan komt het in een nieuw bestuursmodel. Het is moeilijk voor de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen, de twee specifieke universiteiten, om een aangepast beheersmodel te vinden. Het beheersmodel, ook van onze autonome hogeschool, is decretaal vastgelegd en vastgepind. Dat is een moeilijkheid in verband met de vrijheid van onderwijs. We kunnen niet manoeuvreren zoals we willen.

In de green paper van Dirk Van Damme staat dat we meer slagkracht moeten hebben en meer autonomie. Meer slagkracht schept de instelling zelf. Ik heb geen nood aan meer slagkracht. Onze instelling is slagkrachtig genoeg. De groei bewijst dat. Maar meer autonomie vragen we zeker. Ik heb daarjuist al het probleem van onze financiering aangehaald, tot spijt van de collega's van de landbouwersschool. Wij hebben voor 5000 studenten geen financiering. Dat is een groot probleem. Als we autonoom zouden kunnen beslissen en onze hogeschool splitsen, hebben we twee miljoen euro meer, zomaar. Dat is absurd, maar zo is het. Helaas kunnen we niet splitsen.

Wij pleiten voor een kader opgesteld door de wetgever dat een bepaalde vrijheidsgraad inbouwt. De wetgever bepaalt wel de kwaliteitsnormen waaraan men moet voldoen. Het is belangrijk dat men na die visitaties een positieve evaluatie krijgt en een accreditatie. Soms wordt er gesproken over een voorlopige accreditatie, maar dat bestaat niet. Ofwel is men geaccrediteerd volgens de normen van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ofwel niet. Men kan wel een voorwaardelijke accreditatie hebben. Ik pleit er dus voor dat de wetgever een vrijheidsgraad inbouwt waarbij de instellingen volgens bepaalde normen zelf kunnen beslissen.

Ook de psychologische instapdrempel is een probleem. In de oude vorm is er een garantie dat dit lukt. In de nieuwe vorm zal men daar zeker aandacht aan moeten besteden. De academische opleidingen in de hogescholen hebben een andere instroom dan deze in de universiteiten. Wanneer men daar geen aandacht aan besteedt, is heel ons hervormingsprogramma loos vanuit democratisch oogpunt.

Wat het kunstenonderwijs betreft, is er onder de autonome hogescholen een soort formele en informele afspraak gemaakt over specialisatie. Zo houdt bijvoorbeeld Gent zich bezig met jazz en met moderne en zelfs experimentele muziek. We hebben zeer goede clusterverbanden, bijvoorbeeld tussen onze muziekopleiding en de industrieel ingenieurs. Dat klinkt wat vreemd maar wie een beetje afweet van experimentele muziek, weet dat dit vanzelfsprekend is. We hebben ook een modeafdeling die zich bezighoudt met het uittekenen van meer alledaagse zaken, die een goed clusterverband heeft met de textielafdeling bij de industrieel ingenieurs. Wie beslist wat? Er wordt een vrijheidsgraad ingebouwd en de normen van de kwaliteit worden vastgelegd.

De associaties moeten een rol spelen als facilitator, zelfs na de inkanteling. Wanneer hun rol eigenlijk is uitgespeeld na de academisering, zouden ze een rol moeten spelen als facilitator, maar dan met misschien nog meer vrijheidsgraden.

Er moeten meer kansen worden gegeven om in een vreemde taal les te geven. Of dat nu 60 studiepunten moeten zijn in de bacheloropleiding, daar heb ik wel grote twijfels bij. Het lijkt me nogal problematisch om in het eerste jaar van een bachelor al in een vreemde taal te onderwijzen.

Mevrouw Fientje Moerman: Het gaat over het aantal punten voor de volledige opleiding. Het is ook geen verplichting. Ook daar is er een kader en een vrijheidsgraad.

De heer Frans Verheeke: In een bacheloropleiding lijkt 60 punten me nogal veel.

Er is ook een vraag gesteld over de vrijheid van onderwijs. In de autonome hogescholen was er de discussie of het nu gaat over vrije keuze of over keuzevrijheid. Het is misschien wel keuzevrijheid. Wat wij bedoelen is dat, wanneer de academische opleidingen verdwijnen uit de autonome hogescholen, er bepaalde autonome hogescholen zijn die onder de minimumdrempel verschrompelen. Dan is er geen keuzevrijheid meer van de student. Een hogeschool teert gedeeltelijk op nabijheid. In Limburg is het bijna gedaan. Ook Vlaams-Brabant zou in grote problemen komen, en zelfs Antwerpen.

Ik pleit hier dus voor de anderen, niet voor mezelf. Dat probleem moet deze commissie zeer ter harte gaan, welke ideologische overtuiging men ook heeft. Dit overstijgt ideologische overtuigingen. Ik pleit voor de keuzevrijheid, en die zal niet worden gewaarborgd als die autonome hogescholen bijna niet meer kunnen voortbestaan, of moeizaam voortbestaan. Iedereen moet erkennen dat dit een groot probleem is.

Medebeheer is inderdaad een probleem. Wij hebben vanuit de Hogeschool Gent voorstellen gedaan om die integratie van de academische opleidingen wel te laten gebeuren in de universiteit, maar dan met een soort medebeheer. Dan kan erover worden gediscussieerd wie wat waar doet. Er kan worden gepraat over het aantal personen van de diverse instellingen die in dat orgaan moeten zetelen.

Leuven is daar al ver in gevorderd. Zij hebben een model van medebeheer. In Leuven kan dat ook, want dat zijn vzw's. Vanuit de universiteit wordt een nieuwe vzw opgericht en daar wordt een vertegenwoordiger in gedropt, terwijl ook de diverse hogescholen vertegenwoordigers krijgen in de academische raad van de K.U.Leuven.

De Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en alle autonome hogescholen kunnen dat niet. Wij zijn gebonden door het decreet. Daar kan men droevig of blij over zijn, maar dat is zo. Wat ons betreft werkt dat systeem goed, maar we kunnen geen systeem van medebeheer met om het even welke universiteit in onze instelling toelaten, hoe graag we dat ook zouden willen.

De heer Wilfried Van Rompaey: Als ik in mijn betoog over de vrijheid van onderwijs sprak, had ik het inderdaad maar over één aspect daarvan. Ik had het niet over de keuzevrijheid, waarover de heer Verheeke het ook terecht heeft en waarvoor er ook een oplossing moet zijn. Verder heb ik daar geen uitspraken over gedaan. Ik erken wel het probleem.

Ik had het inderdaad over de vrijheid als onderwijsinrichter ten aanzien van de overheid. Ik weet niet meer wie dat precies heeft geopperd, maar ik heb bijvoorbeeld nooit gezegd dat dit betekent dat de onderwijsinrichter zelf de timing van die integratiebeweging zou bepalen. Wij zijn duidelijk een voorstander van gelijk oversteken, zoals dat heet in de green paper van de heer Van Damme, met dezelfde timing. Ik heb dat trouwens onrechtstreeks gezegd in mijn betoog, toen ik heb gezegd dat we vinden dat voor eenzelfde opleiding in eenzelfde studiegebied dezelfde situatie moet bestaan op een bepaald ogenblik. We zijn dus niet voor een asymmetrisch model, en als inrichters zelf de timing bepalen, dreigen we precies wél naar een dergelijk model te gaan. Dat is het enige dat ik heb willen zeggen.

Daaraan koppel ik de kwestie van het medebeheer en dergelijke. Ik wil er vooraf trouwens op wijzen dat ik voor een stuk ten persoonlijke titel spreek. Het is onmogelijk om al die complexe dingen vooraf af te toetsen bij een groep van hogescholen, waarin trouwens ook niet altijd iedereen hetzelfde denkt over elk detail.

Ik heb het medebeheer gerangschikt als element in het kader van de vrijheid van onderwijs. Ik heb alleen bedoeld dat, wanneer de tweecyclusopleidingen integreren, dat op een

bepaald ogenblik via een vorm van medebeheer kan worden georganiseerd. De precieze details en modaliteiten daarvan worden bepaald door de betrokkenen zelf. Uit eigen ervaring weet ik dat ook bij de katholieke scholen sommige mensen voorstanders zijn van bepaalde vormen van medebeheer, en andere mensen van andere vormen.

Dat brengt me bij de definitie van die zogenaamde integratie. Dat is een belangrijk punt, zij het dat ik daarover niet het laatste woord kan zeggen. De vraag luidde hoe ver die integratie gaat, waarop we zo'n medebeheer zullen toepassen en wat het verschil met inkanteling is. Mij heeft men een tijdje geleden geleerd niet meer de term 'inkanteling' te gebruiken, punt. Ik was niet aanwezig toen de heer Leyman hier was. Hij stelde dat in zijn werkgroep de mogelijkheid werd gecreëerd om nu over 'integratie' te spreken, en nadien naar 'inkanteling' te gaan. Ik weet niet wat daar precies onder wordt verstaan. What's in a name?

Voor een definitie van integratie verwijs ik naar de platformtekst van de werkgroep maatschappelijk debat onder leiding van de heer Leyman. Ik denk dat die tekst een heel hanteerbare definitie bevat. Daarin komt het erop neer dat de integratie van tweecyclopleidingen betekent dat de eindverantwoordelijkheid voor de universiteiten is. Dat behelst de kwaliteitsbewaking van die opleidingen en het profiel van die opleidingen bewaken, dus de eigenlijke inhoud van die opleidingen. Dat behelst het personeelsbeleid dat daarmee samenhangt, net als het onderzoeksbeleid. Dat behelst ook het uitreiken van de diploma's. Dat lijkt me al vrij concreet.

Ik durf geen uitspraken te doen over de vraag waarin dat dan later zou kunnen verschillen van inkanteling. In elke taal is het zo dat een term maar zin krijgt als duidelijk is afgesproken wat de betekenis is. Die betekenis is daar immers niet vanzelf, automatisch en op een natuurlijke wijze in ingebed.

Mevrouw Celis heeft gevraagd in welk opzicht ik vond dat het eigen profiel van de tweecyclopleidingen in gevaar kwam bij integratie. Als verwante opleidingen bij elkaar komen of met elkaar te maken krijgen, bestaat het risico dat ze automatisch zo verwant worden dat ze op den duur samenvallen. De heer Verheeke heeft daarover ook uitspraken gedaan. Het lijkt me mogelijk om die aparte profielen te bewaren. Op dat vlak is het verschil tussen ons niet zo groot. Het profiel van een industrieel ingenieur is anders dan dat van een burgerlijk ingenieur. Het zal van de mensen afhangen die de opleiding vormgeven, om dat onderscheid niet alleen nu te bewaken, maar te blijven bewaken, ook in een geïntegreerde vorm, welke vorm dat dan ook moge zijn. Nogmaals, het is niet omdat het woordje 'integratie' is gevallen in ons standpunt, dat nu al van a tot z glashelder is wat dat betekent.

Vervolgens zal moeten worden bepaald in welke mate een en ander in het decreet moet. Dan kom ik terug bij de vrijheid van onderwijs. Dat decreet hoeft immers niet alles tot in de details te bevatten. Dat heb ik daarnet bedoeld toen ik zei dat de onderwijsverstrekkers op hun onderwijsvrijheid staan. Niet alles hoeft in dat decreet te worden geregeld. Dat is geen exacte wetenschap. Alle onderwijsdossiers bewijzen dat de grens tot waar de overheid mag gaan voor ze te ver gaat, niet altijd even duidelijk is. Die grens valt niet zomaar netjes af te bakenen.

De industrieel ingenieurs brengen me bij de vraag over de studieduurverlenging. De integratie van de opleiding Industrieel Ingenieur hoeft zeker niet per definitie gevolgen te hebben voor de studieduur, net zomin als de huidige universitaire opleidingen voor ons per definitie vijf jaar moeten duren. Sommigen zullen daar misschien behoefte aan hebben, anderen niet. Voor ik naar hier kwam, las ik in een oudere Veto dat de Leuvense studenten in de humane wetenschappen die vraag voorgelegd hebben gekregen. Weinig studenten hadden eigenlijk veel trek in dat extra jaar. Misschien is het ook niet echt nodig. In de vorige legislatuur zijn andere opleidingen, namelijk in de exacte wetenschappen, wel

tot vijf jaar verlengd, wellicht om heel goede redenen. Ik denk dat er geen rigide of vaste standpunten gelden. De toekomst zal het verder uitwijzen.

Ik heb het in mijn presentatie ook gehad over de associaties. In het standpunt van de UVAH over de green paper van Dirk Van Damme las ik dat de rol van de associaties uitgespeeld was. De heer Verheeke heeft er nu al wat genuanceerder over gepraat. Ik heb dat nooit in de nota-Van Damme gelezen, integendeel. Er is een expliciete aanbeveling die zegt dat de associaties moeten blijven bestaan, alleen worden ze geen onderwijsinstellingen maar hebben ze een coachende rol. De associaties kunnen, precies in het kader van de noodzakelijke samenwerking, een goede en noodzakelijke rol hebben. Maar ik weet ook dat de ene associatie niet werkt zoals de andere.

De heer Toon Martens: Voor mij gaat het over overdracht van beleidsbevoegdheden van de ene instelling naar de andere. Dat betekent dat ook geld en personeel wordt getransfereerd. Als men zegt dat opleiding A, B of C geïntegreerd wordt, betekent dat een overdracht van onderwijsbevoegdheden. Voor de praktische organisatie zijn een heleboel varianten te bedenken om de regionale spreiding mogelijk te maken. Instellingen moeten de vrijheid hebben om de structuur van de samenwerking zelf te kunnen invullen, maar het moet wel duidelijk zijn wie de eindverantwoordelijkheid van de onderwijsbevoegdheid heeft.

Ik denk dat men in het verleden de academiserende opleidingen in een traject gezet heeft om deel te kunnen worden van de universiteit. Voor mij is dat historisch gezien een logische evolutie. Het feit dat dit nu zou kunnen, betekent ook dat de hogescholen er heel veel in geïnvesteerd hebben. De tweecyclopleidingen hebben de schaalvergroting mee gestimuleerd. Als men die er gaat uitlichten, dan is het de vraag of de professionele instellingen die enkel nog professionele opleidingen organiseren, nog genoeg slagkracht zullen hebben om verdere ontwikkelingen mogelijk te maken.

Voor mij zijn er twee belangrijke voorwaarden. De instellingen moeten een bepaalde schaalgrootte hebben om dat mogelijk te maken. Dat is de les van de fusie van de hogescholen. Als men het na vijftien jaar bekijkt, ziet men dat de ontwikkeling die de hogescholen doorgemaakt hebben, een enorm succesverhaal is wat kwaliteitsverhoging betreft. Zelfs met een minimumbudget zijn ze al zover geraakt dat de universiteiten geïnteresseerd zijn om opleidingen over te nemen. Dat is een fantastische prestatie. De tweede voorwaarde is dat men de professionele opleidingen niet afsnijdt van middelen voor onderzoek. Dat is essentieel. De academiserende opleidingen verdwijnen voor een deel uit de structuren, maar zijn ook de motor. Ik denk dat we er alles aan moeten doen om een daling van het kwaliteitsniveau te vermijden.

De participatie aan het hoger onderwijs in Vlaanderen bedraagt nu meer dan 40 percent. Dat is geweldig en we zitten daarmee boven het gemiddelde. Ik ben er op langere termijn, als we kijken naar de verzwakking van de instroom, niet gerust in dat we dat niveau kunnen behouden zonder dat we alle krachten bundelen, zowel in HBO5 als in de hogescholen en universiteiten. Gezien de demografische evolutie en de bijzondere uitdagingen, is het heel belangrijk dat in het herstructureringsproces van instellingen verschillende profielen mogelijk blijven. Er is de Zeevaartschool die zeer gespecialiseerd en zeer klein is. Iedereen aanvaardt dat ze professionele bachelors en masters en academici blijft aanbieden.

De schaalvergroting van de hogeschool was ook bedoeld om de contacten tussen de disciplines, inclusief de kunsten, te verhogen. Ik denk dat we op een punt in de ontwikkeling zijn gekomen waar ingenieurs gaan samenwerken met muzikanten en technici met mensen uit de gezondheidszorg. Het blijft een heel belangrijk element om instellingen te hebben die een voldoende gedifferentieerd aanbod van opleidingen hebben.

Hoe kunnen we dit waarmaken in de nieuwe context? Wat is de rol van de overheid? Ik denk dat het maatschappelijk debat aangetoond heeft dat de instellingen zelf niet in staat zijn om bepaalde keuzes, waar ze zelf belanghebbende partij zijn, te maken. Er is een politiek besluit voor nodig en een minimum aan condities waarbinnen het gelijk oversteken, de programmatie van nieuwe opleidingen en het herschikken van het onderwijsaanbod, mogelijk is. Er is een voldoende strenge procedure voor nieuwe opleidingen, maar het hele gevoel met afstudeerrichtingen heeft voor mij vooral te maken met het feit dat men niet bepaald heeft dat er ook een maximum moet worden gesteld aan de differentiatie. Als de afstudeerrichtingen 180 studiepunten verschillen, kan je niet zeggen dat het één opleiding is. Dat is op dit ogenblik nog steeds een bypass. De overheid moet spelregels maken om de instellingen tegen zichzelf te beschermen.

Ik pleit er ook heel sterk voor dat bepaalde domeinen niet door de overheid, maar door de sector worden georganiseerd. We hebben ons vorige gebouw verkocht en zijn met de VLIR in hetzelfde gebouw gaan samenleven. We hebben veel geld geïnvesteerd, vanuit de overtuiging dat er minstens twee domeinen zijn waarop we moeten samenwerken. Het eerste is kwaliteitszorg. Als we de normen en de profilering van opleidingen in het hoger onderwijs goed willen bewaken, dan moeten we dat samen doen. Het tweede domein is internationalisering, inclusief ontwikkelingssamenwerking. Het lijkt me zo evident dat we dat samen doen en dat we er desnoods voor een stuk toe zouden worden gedwongen door de overheid als we zelf niet de moed hebben om dat te doen.

Het is al vaak gezegd dat de ene associatie al wat beter functioneert dan de andere, maar het is bewezen dat het kan werken. De overheid zou die samenwerking, die blijkbaar niet altijd vanzelf loopt, meer kunnen stimuleren. Ook voor samenwerkingsovereenkomsten tussen instellingen en in verschillende richtingen, zijn er nog heel wat mogelijkheden. Ik pleit er dus voor dat de overheid voor de samenwerking in het hoger onderwijs, in uiterste noodzaak dwingend, maar vooral stimulerend optreedt.

Wat taal betreft, zie ik niet in waarom er een onderscheid moet zijn tussen universiteiten en hogescholen. We moeten garanderen dat men steeds in de moedertaal de opleiding kan volgen, maar als we over goedbevolkte opleidingen beschikken, waarom zouden we dan niet toelaten dat een bepaald gedeelte van de studenten dat daar expliciet voor kiest, stukken in een andere taal volgt? We hebben ook bijvoorbeeld de mogelijkheid dat studenten het derde jaar in Wallonië volgen in het kader van Erasmus, waarom zou dat dan in de eigen instelling niet kunnen?

Over de studieduurverlening zegt men heel snel 3 plus 2, maar ik ben a priori tegen een automatisme. Er zou toch minstens bij een nieuwe opleiding een macrodoelmatigheid aan de studieduurverlenging gekoppeld moeten worden, men zou ten minste de noodzaak ervan moeten kunnen aantonen. We hebben het debat hierover gevoerd en de universiteiten waren heel kwaad dat de opmerking kwam dat er tussen 60 en 120 ook nog altijd de mogelijkheid van 90 ligt. 90 is voor heel wat opleidingen een heel interessante mogelijkheid, omdat men dan boven op een theoretisch pakket nog een redelijk goed afstudeerwerk kan doen. Dat is ook zo voor masters met bijvoorbeeld de integratie van lerarenopleiding. De formule van 90 is nu decretaal uitgesloten, een master moet een veelvoud van 60 zijn. Ik denk ook dat het een oplossing kan zijn met het oog op de betaalbaarheid. We zullen immers echt goed moeten zien van waar het geld moet komen, want we kunnen elke euro maar één keer gebruiken. Zomaar zeggen dat het voor alle universitaire opleidingen 3 plus 2 wordt, gaat niet, want als we dan de rekening maken, weten we al, hoewel iedereen zegt dat de professionele opleidingen belangrijk zijn, dat er bijna niets zal overblijven.

De heer Frans Verheeke: Het standpunt over de associaties is niet mijn persoonlijk standpunt, maar dat van de toen vijf en nu zes autonome hogescholen. Het is vrij helder: het academiseringsproces is gedaan na de inkanteling, en dan is het niet meer nodig om nog

associaties te hebben. Onze stelling luidt dat zolang de volledige integratie van alle opleidingen niet bereikt is, ze een faciliterende rol te spelen hebben.

Inzake de financiering wil ik er nog een keer op wijzen dat wanneer de academische opleidingen inkantelen, en er wordt in dezelfde financiering als voor de universiteiten voorzien, men dan wordt gedwongen in de richting van de academische onderzoeksstandaarden, laat daar geen twijfel over bestaan. En dat is funest voor die opleidingen.

Ik had niet geantwoord op de vraag over de timing omdat voor ons, de autonome hogescholen, timing niet zo belangrijk is. Wij zijn niet voor eenheidsworst, dat hebt u misschien al begrepen uit mijn betoog: als de decreetgever een bepaald kader schept en dan de vrijheid laat aan de instellingen om daarbinnen te beslissen, dan is dat voor ons van minder belang. Er mag gelijk overgestoken worden, maar dat moet absoluut niet.

De heer Eric Halsberghe: Inzake integratie werd een simpele definitie niet gegeven, namelijk: waar komt het geld binnen? We moeten een goed onderscheid maken met de beheersstructuur die eraan wordt gekoppeld. Het valt me dikwijls op dat het standpunt van de autonome hogescholen niet veel verschilt van dat van de katholieke hogescholen. Als het geld binnenkomt bij de universiteit, willen ze toch ook een grote autonomie en ik denk dat die ook nodig is om goed te kunnen besturen.

Ook moet er een onderscheid worden gemaakt tussen integratie en de goede regionale spreiding. Als we de democratisering willen behouden, zal er blijvend regionaal gespreid moeten worden.

Inzake de rol van de associaties is en blijft de kenniscirculatie essentieel. Nu gaat er heel wat kennis verloren in de innovatieketen omdat ze nog onvoldoende stroomt, niet alleen van de universiteiten naar de hogescholen, maar ook omgekeerd, want vanuit ons praktijkgericht onderzoek komen er ook nieuwe onderzoeksvragen naar boven. We hebben nog ongelooflijk veel laten liggen. Heel veel maatschappelijke mogelijkheden worden niet opgemerkt. De associaties kunnen en moeten daar een enorme rol in spelen.

De studieduurverlenging vind ik verschrikkelijk duur. Hoe langer ze bij ons blijven, hoe dommer ze worden, zeg ik soms. We hebben het probleem van de structuur van het hoger onderwijs te weinig benaderd aan de hand van het probleem van permanente vorming. Ik merk dat er nog steeds een grens bestaat tussen permanente vorming en basisvorming, maar voor mij is die grens oude kost. Dat onderscheid heeft totaal geen zin meer. Waarom mensen langer fulltime op de schoolbanken houden als men kan investeren in permanente vorming en men op die manier hetzelfde kan bereiken? We denken daar maatschappelijk nog heel raar over, want we trekken een grens en we maken er een strikt onderscheid tussen, maar dat is verkeerd en leidt tot allerlei vormen van verkeerd denken.

De heer Toon Martens: Er was een vraag over de aansluitende masters voor professionele bachelors. We hebben recent adviezen van de erkenningscommissie gezien waarin die als een heel eigenaardige figuur wordt bestempeld. Wat wij in de feiten vaststellen, is dat juist die opleidingen er heel goed in slagen om studenten van tso tot op het masterniveau te brengen, waar in vele andere schakel- en voorbereidingsprogramma's de mislukking heel groot is. Als men het bekijkt vanuit de opwaartse mobiliteit, dan is die constructie heel belangrijk. We zijn ook nu binnen onze associatie aan het bekijken hoe we bijvoorbeeld voor sociaal werk met de master een onderzoeksschool rond sociaal werk kunnen opstarten. Er zijn een heleboel interessante mogelijkheden en daardoor worden de universiteiten en hogescholen ook gedwongen om samen te werken, terwijl er in de universiteiten nu al stemmen opgaan om zelf te starten met een academische bachelor Sociaal Werk of Ziekenhuiswetenschappen en zo meer, maar dat is volgens mij echt wel de verkeerde weg. Ik denk dat er nieuwe, heel interessante ontwikkelingen mogelijk zijn en ik betreur dat de

voorzitter van een erkenningscommissie de figuur van banaba de grond in boort en deze constructies door zijn adviezen onmogelijk maakt, terwijl de erkenningscommissie voor een aantal zaken, ook van naamgeving, in de plaats treedt van de Vlaamse Regering. Ik zou dus willen vragen om de rol die de erkenningscommissie speelt, toch ook eens grondig te bekijken. Dit gaat echt wel over de structuur van het hoger onderwijs en over bepaalde opvattingen waar toch heel ernstige gevolgen aan verbonden zijn.

De voorzitter,

Fientje MOERMAN

De verslaggevers,

Veerle HEEREN

Gerda VAN STEENBERGE

Gebruikte afkortingen

ARGO	Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs
aso	algemeen secundair onderwijs
banaba	bachelor-na-bachelor
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
EUA	European University Association
EVC	erkenning van verworven competenties
HBO5	Hoger beroepsonderwijs
HUB	Hogeschool-Universiteit Brussel
KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
K.U.Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
RESOC	Regionaal sociaal-economisch overlegcomité
Se-n-Se	secundair-na-secundair
tso	technisch secundair onderwijs
UAS	Universities of Applied Sciences
UGent	Universiteit Gent
UVAH	Unie van Vlaamse Autonome Hogescholen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VVKHO	Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen
XIOS	eXpertisecentrum voor Industrie, Onderwijs en Samenleving